

A MAGYAR RENDŐRÖK LŐKIKÉPZÉSÉNEK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

1. A magyar rendőrök lökiképzéséről általában

A rendőrök lökiképzése – az intézkedéstaktikai képzéshez hasonlóan – két lépcsőben zajlik. Először a rendőr iskolákban kapnak a hallgatók képzést, melynek során meg kellene tanulniuk alapszinten, de magabiztosan és biztonságosan bánni a rendszeresített lőfegyverrel. Az iskola elvégzése után pedig éves lövészeteken vesznek részt, valamint az intézkedéstaktikai továbbképzéseken is lehetőségük van a fegyverrel szárazgyakorlás végrehajtására.

A magyar lökiképzés egyik kiemelkedő alakja, Simonyi Ottó rendőr ezredes közreműködésével született meg 1997-ben a 23/1997. lövészeti szakutasítás, amely előírta a magyar rendőrök lökiképzésének és lövészetének szabályait. A szakutasítás megújításra szorult, és 2018-ban felváltotta a 44/2018. ORFK utasítás a lövészeti szabályzatról.

Simonyi úr a vele készített interjúban¹ beszélt a lökiképzővé válás folyamatáról, melynek alakulásában nagy szerepe volt. Napjainkban egy kéthetes lökiképzői szaktanfolyamat kell hozzá elvégezni, melyre csak akkor kerülhet be valaki, ha a felvételi vizsgalövészetet megfelelt. Összességében elmondhatjuk, hogy aki lökiképzővé válik, az átlagon felüli lőfegyverkezelési ismeretekkel és képességekkel rendelkezik. A lövészetek lebonyolítását – akár a rendőr iskolákban, akár az egyes szervezeti egységeknél – csak lökiképzői szakoktató végzettségű személy vezetheti.

2. A lövészeti szabályzat tartalma

A 44/2018 ORFK utasítás azoknak a hivatásos rendőröknek írja elő a lövészet szabályait, akik már az iskolát elvégezték, illetve a Rendészeti Oktatási és Kiképző Központ (ROKK) igazgatója gondoskodik arról, hogy az utasításban foglaltak beépítésre kerüljenek a rendészeti oktatási intézetek tanterveibe.²

A szabályzat a rendőrség teljes állományát két csoportba sorolja: alapszintű képzésre és emelt szintű képzésre kötelezett állománycsoportba. A közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök – vagyis elsősorban a járőrök és körzeti megbízottak - mindegyike az emelt szintű képzésre kötelezett csoportba tartozik.³

A szabályzat megkülönböztet alaplövészetet, szinten tartó lövészetet, különleges lövészetet és vizsgalövészetet, melyek mind más-más célokat szolgálnak.⁴ Az alapszintű képzésre kötelezett állománycsoportba tartozóknak évente egy lökiképzés foglalkozáson kell részt venniük, amely alkalommal egy vizsgafelkészítő lövészetet és egy

¹ Budapesti Zsaruk Podcast – Mesterlövész. 2022.07.07.: <https://www.youtube.com/watch?v=xtmoAIn5mC0&t=2s> (Letöltés ideje: 2022.10.10.)

² 44/2018. ORFK utasítás a lövészeti szabályzatról, 182. pont

³ U.o. 24-26. pont

⁴ U.o. 4-10. pont

vizsgálóvéstet hajtanak végre. Az emelt szintű képzésre kötelezett állománycsoportba tartozóknak évente két alkalommal kell szinten tartó lövészen és egy alkalommal vizsgálóvésteten részt venniük.⁵ Hogy a szabályzatban leírtak hogyan valósulnak meg a gyakorlatban, az egy másik érdekes kutatás témája.

3. A lökiképzéssel kapcsolatos észrevételek, fejlesztési lehetőségek

A Lövésziskola című könyv szerzője bevezetőjében említi, hogy a rendőr az a személy, aki kevés tüzerővel és kevés gyakorlattal rendelkezik, valamit úgy tölti az utcán minden nap a munkáját, hogy csak nagyon keveset gyakorolhat, és ha mind fizikálisan, mind mentálisan jól képzett, akkor direkt támadás esetén 20% a túlélési esélye. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy a rendőr hátrányban van a támadójával szemben a nem kezdeményező, hanem reagáló szerepe miatt.⁶ Ez egy igen elkésztítő és egyben ijesztő megállapítás, de sajnos ezek a tények. Említi továbbá, hogy a kiképzés nem egy fontos szempont a rendőrségen, melynek részben a költségvetés, részben a vezetői hozzáállás az oka.⁷ Dolgozatomban csak a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök, illetve a rendőr iskolákban tanulók lökiképzésével foglalkozom, melyben több olyan tényezőt észleltem, melyek átgondolását fontosnak tartom. 2018 és 2020 között figyeltem és segítettem a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán a hallgatók lökiképzését és lövészetének lebonyolítását. Visszaemlékszem a Rendőrtiszti Főiskolán kapott lökiképzésekre, az éves kötelező lövészetekre, melyeken az elmúlt 18 évben részt vettem, valamint egyéb fegyverkezései képzéseimre. Megállapításaimat ezen alkalmak megfigyeléséből alakítottam ki, és a következő pontokban foglalom össze:

- Csípőre leadott lövések.
- Fegyvervédelem gyakorlása.
- Lámpakezelési technikák gyakorlása.
- Az élet kioltására irányuló lögyakorlatok.
- Etikai kérdések a lökiképzésben.
- A fedezékhasználat elsajátítása.
- A löfegyverhasználati jog felismerése a gyakorlatban.
- Pedagógia a lökiképzésben.

Igyekeztem elkerülni, hogy gondolataim egyoldalúnak tűnjenek, ezért észrevételeimről kikértem egy tapasztalt lökiképző: Szikszai Tamás⁸ véleményét.

4. Csípőre leadott lövések

Általánosan megfigyelhető jelenség a rendőrök körében, hogy egyetlen lövési találatnak legtöbbször nincs stophatása a támadóra nézve, mivel a kilőtt lövedék energiaátadása nem elég nagy. Anatómiai tény, hogy a csípő - vagyis a medencecsont, a combcsont felső része és a combfej, amely az ízületi vápába illeszkedik - széttroncsolódása következtében nem lesz, ami a testet megtartsa, ezáltal az összerogy, az ember nem képes tovább állva maradni. Ennek okán felmerült bennem a kérdés, hogy érdemes lenne-e a rendőrök részére már a

⁵ U.o. 28-30. pont

⁶ Szikszai Tamás: Lövésziskola. Lökiképzési és lövészetűtmutató. Gabbiano Print Kft., 2021. 21.o.

⁷ U.o. 22.o.

⁸ Lövésziskola c. könyv szerzője.

kiképzésük kezdetétől a csípőre leadott lövéseket oktatni a mellkasra leadott lövések helyett. Lökiképzők egyetértenek azzal, hogy a rendőrök a lőfegyvert szinte minden esetben 1-3 méteres távolságon belül használják, ezáltal – habár a találati felület kisebb, mint a mellkas – a hibázási lehetőség is kisebb, mint nagyobb távolságról.

A magyar jogszabályok szerint a rendőrnek lehetőleg kerülnie kell az élet kioltását.⁹ Ha van lehetőség megfelelően célozni, akkor mindenképpen törekedni kell a végtag eltalálására.¹⁰ A testre leadott lövés mindig csak végső megoldás kell, hogy legyen. Ugyanakkor a végtagok kisebb felületet biztosítanak és legtöbbször folyamatos mozgásban is vannak, ezért nehezebb őket eltalálni. A lökiképzők az emberi testen megkülönböztetnek halálos és nem halálos találati zónákat. Halálos találati zóna az, ahol olyan szervek, testrészek találhatóak, melyek lövés általi sérülése azonnali vagy gyors halálhoz vezet. A nem halálos találati zónák azok, melyek sérülése nem vezet azonnali halálhoz. Az ember csípőjét a lökiképzők a „*leghatékonyabb nem halálos találati zónának*” tartják, mivel ott kevesebb a létfontosságú szerv, mint a felsőtesten vagy a fejen.

Mivel a csípő eltalálásához (sík terepen) a fegyverrel kissé lefelé kell célozni, ezáltal csökkenthető az esélye annak is, hogy a támadón áthaladó vagy mellette elsuhanó lövedék véletlen személyeket sebesít meg.

A rendőrök fegyverhasználatuk során szinte soha nem alkalmaznak célzást, vagyis nem figyelik az irányzék, a célgömb és a cél egymáshoz viszonyított helyzetét, csupán előre tartják a fegyvert a betanult és begyakorolt mozdulattal és a cél irányába elsütik azt. Ennek az oka a fegyverhasználat miatti felfokozott stresszhelyzet, a vérbe kerülő adrenalin mennyisége, illetve az időhiány. Ahhoz, hogy valaki célzás nélkül találjon el egy kisebb célt, rengeteg gyakorlás szükséges, de mindenképpen több mint amennyi jelenleg a rendőröket vagy más hivatásosokat képző iskolákban és továbbképzéseken rendelkezésre áll. Ahogyan Simonyi Ottó fogalmazott a közterületen rendszeresen szolgálatot teljesítő rendőrök lőfegyverhasználati képességeiről: „... az utcai rendőr a jelenlegi állásban nincs a teljes képzettség birtokában.”¹¹

Figyelembe véve ezen tényeket lökiképzések során törekedni kellene arra, hogy a hallgatók, tanulók, ha nem is jutnak el olyan képzettségi szintre, mint kellene, mégis meglegyen azon képességük, hogy meg tudjanak állítani egy életükre törő támadót, de ezzel egy időben elkerüljék az élet kioltását is. Ehhez továbbra is a csípőre leadott lövések gyakorlása tűnik számomra a leghatékonyabb módszernek. Mindezeket figyelembe véve úgy gondoltam érdemes lenne ennek oktatását a rendőrök képzésének részévé tenni.

Szikszai úr részben cáfolta gondolataimat. Konkrét példát hozott fel arra vonatkozóan, hogy a csípőtalálatnak sincsen mindig stophatása, és az, hogy csípőtalálat esetén a támadó összerogy, és nem tud tovább támadni, nem törvényszerű és nem bizonyított tény. Egyetért azzal, hogy a rendőrök legtöbbször kis távolságokon belül használják a lőfegyverüket, azonban szerinte még így is nagy a hibázási lehetőség a rendőrök fegyverkezelési hiányosságai miatt. Lövéskor a rendőrök 80%-a még nyugodt körülmények között is „beleránt” (vagyis az elsütő billentyű elhúzásakor a fegyver csövét valamilyen irányba mozdítja), nem hogy stresszhelyzetben. A csípő felülete nagyjából az egyharmada a felsőtestnek. Amikor valaki a mellkas közepére célozva ad le lövést, a találat legtöbb esetben kissé alá vagy mellé fog menni. Csípőre célozva ugyanezekkel a hibákkal számolva egy combot horzsoló találattal vagy lágyéki találattal számolhatunk, aminek

⁹ 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről, 17. § (1)

¹⁰ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról, 47. § (1)

¹¹ Budapesti Zsaruk Podcast – Mesterlövész. 2022.07.07., 41. min. (Letöltés dátuma: 2022.10.10.)

egyáltalán nem lesz megállító ereje. Szikszai úr szerint ilyen kis távolságon belül nem éri meg kockáztatni a rendőr életét azzal, hogy mindenáron jogkövető magatartásra törekedve próbáljuk megóvni a támadó életét, majd várjuk, hogy sikerült-e megállítanunk őt. A csípő valóban a nem halálos találati zónák közé sorolható, de eltalálása ugyanúgy lehet halálos, mint ahogy egy mellkas lövés nem minden esetben az. Szikszai úr véleménye szerint a világon napi szinten dokumentálják azokat a cselekményeket, amikből a lökiképzők tanulhatnak, és a csípő lövés nem szerepel ezek között.

5. A lőfegyver kezelésének mozgástani vizsgálata

Vizsgáljuk meg mozgástani szempontból a lőfegyver tokból történő elővételének, tűzkésszé tételének, valamint célra tartásának folyamatát! Véleményem szerint egy felkészült rendőr esetében ez egy automatikus mozdulat kell, hogy legyen. Automatikus mozgásnak nevezzük a genetikusan, vagy mozgástanulással beprogramozott mozgást, amely akaratlagosan indul, de nem igényel folyamatos, tudatos ellenőrzést.¹² A mozgástanulás – mint minden tanulási folyamat – egy központi idegrendszeri folyamat, amely eredménye, hogy többszöri ismétlés után egy bizonyos inger azonos viselkedést vált ki. Vagyis az inger és az általa kiváltott viselkedés között tartós kapcsolat fog kialakulni.¹³ Ez a tartós kapcsolat annak köszönhető, hogy az ebben szerepet játszó idegsejtek és az ezeket összekapcsoló idegrostok megerősödnek. Ebben az esetben az inger legyen a rendőrt fenyegető veszély, a kiváltott viselkedés pedig a fent leírt mozdulat a lőfegyverrel!

A mozgástanulásnak három idegrendszeri szabályozó mechanizmusát ismerjük:

- a visszacsatolt szabályozást,
- az előrecsatolt szabályozást
- és a programozott szabályozást.

A visszacsatolt szabályozás esetében a felsőbb agyterületekből érkező ingerületek aktiválják a központi idegrendszer alfa-motoneuronjait, amelyek kiváltják a test adott izmában az összehúzódat. Az izomban lévő receptorok ezt érzékelik, és visszacsatolással az alfa-motoneuronok működését szabályozzák attól függően, hogy nagyobb vagy kisebb izomfeszülésre van szükség. Ez a szabályozás a lassan történő mozgások esetében működik, mert csak így van lehetősége az izomnak visszacsatolást adni az alfa-motoneuronoknak.¹⁴ A mi példánkban tehát ez a szabályozás legfeljebb a gyakorlások alkalmával működik, amikor lehetőség van a lőfegyverrel történő mozgásokat lassabban végrehajtani.

Az előrecsatolt szabályozás az előbbinél bonyolultabb folyamat, mely a célirányos mozgások esetében játszik szerepet. A mi példánkban nincs jelentősége.

A harmadik mechanizmus, a programozott szabályozás nem más, mint a központi idegrendszerbe beírt mozgásprogramokkal történő mozgásszabályozás. Ez a mechanizmus a gyors mozgások szabályozásában játszik szerepet. (Például amikor egy zongorista gyorsan mozgatja az ujjait a billentyűkön.) Ilyen esetben a szervezetnek nincs ideje megadni a visszacsatolást, mint az első mozgástanulási mechanizmus esetében. Vagyis, ha egy mozdulat hibás, nincs lehetőség azonnali korrekcióra.¹⁵

Véleményem szerint a lőfegyver gyors elővétele, tűzkésszé tétele és célra tartása a programozott szabályozási mechanizmus szerint játszódik le. Vagyis, ha a rendőr

¹² Ángyán Lajos: Az emberi test mozgástana. Motio Kiadó, Pécs, 2005. 119. old.

¹³ U.o. 124.o.

¹⁴ U.o. 128.o.

¹⁵ U.o. 130.o.

lökiképzés során többször ismétél egy mozdulatot, akkor a visszacsatolt szabályozó mechanizmus segítségével az a mozdulat programmá válik, a neuronok és azokat összekötő rostok megerősödnek, beiródik a központi idegrendszerébe és vészhelyzetben ezt a programot fogja végrehajtani a programozott szabályozási mechanizmus alapján.

Magyarán, ha a rendőrnek hirtelen kell gyors mozdulatot végrehajtania, akkor azt fogja csinálni, amit évekig gyakorolt. Ha pedig évekig azt gyakorolta, hogy a tokból elővett fegyvert szemmagasságban egyenesen előre tartva adja le a lövést, akkor valós veszély esetén nem fog tudni arra odafigyelni, hogy a mellkas vagy fej helyett a csipőre célozzon. Az ehhez szükséges tudatosság elérhető lenne, de ehhez szintén sokkal több gyakorlással töltött idő szükséges, mint amennyi jelenleg a rendőrök számára rendelkezésre áll.

A fenti mozgástani folyamatokat szem előtt tartva érdemes a hallgatókat vagy rendőröket már a kezdetektől arra edzeni, idegrendszerüket arra kondicionálni a visszacsatolt szabályozási mechanizmus által, hogy a tokból elővett fegyver csövét az elképzelt támadó testfelületének azon részére irányítsák, amellyel a leghatásosabb találatot érik el. Ha ez a testfelület továbbra is a mellkas, akkor arra, ha pedig a csipő, akkor arra.

A mozgástani vizsgálatból kiderül továbbá az is, hogy gyakorlások alkalmával érdemes mindig lassan és nagyon pontosan ismételni a mozdulatokat, hiszen csak így válhat a központi idegrendszer programjává. Nem szerencsés már az első néhány alkalommal felgyorsítani a mozgást, vagy egymással versenyeztetni a hallgatókat vagy rendőröket, mert a gyorsított mozgás egyre pontatlanabb mozgást eredményez, ami hibás mozdulat bevéssődéséhez vezet.

6. Fegyvervédelem gyakorlása

Lökiképzés során a rendőrök azt tanulják, hogy a tokból elővett és tűzkésszé tett fegyvert két kézzel fogva, nyújtott könyökkel előre tartásuk. Krauzer Ernő dolgozatában úgy fogalmaz, hogy „jellemzően a rendőr a lőfegyverét 3-5 méter távolságon belül használja.”¹⁶ A lökiképzők szerint ez a távolság maximum 1-3 méter. Ha ilyen távolságból nyújtott könyökkel előre tartja a rendőr a fegyverét, több esélyt ad az elkövetőnek, hogy azt megszeresse tőle. Ilyen esetekben a rendőr rákényszerül arra, hogy a lőfegyvert a testéhez közelebb tartva, akár csipőjéhez behúzva adja le a lövéseket, míg a másik karjával háritást végezhet, illetve védekezhet. A két kézzel fogott és nyújtott könyökkel előre tartott fegyverrel nagy részben korlátozza a rendőr a periférikus látását is, ugyanis a két karjától és a fegyvertől nem látja azt, ami előtte talajmagasságban történik. A rendőrnek gyakran kell intézkednie szűk helyeken, például lépcsőházban, kis helyiségekben, ahol nincs lehetőség a lőfegyver nyújtott kézzel történő kiszúrására. Ilyenkor szintén rákényszerül a rendőr arra, hogy fegyverét behúzott könyökkel testéhez közelebb tartsa, és ha kell, ebben a pozícióban adjon le lövést. Fenti tények ellenére nem tapasztaltam azt, hogy az iskolai hallgatók vagy a rendőrök lökiképzés vagy lövészet alkalmával testhez behúzott fegyverrel lőnének. Egyes lökiképzők ezt a technikát fegyvervédelemnek, mások készenléti helyzetből lövésnek nevezik.

Sziksza Tamás könyvében ír a lőfegyverkezelés oktatásáról, de az általa felvázolt tréningek nem elsősorban a rendőr iskoláknak készültek. Értem ezalatt, hogy hozzá önként jelentkeznek a tanítványok, őket nem kimondottan rendőri munkára készíti fel, feltehetően a

¹⁶ Krauzer Ernő: A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése. Doktori (PhD) értekezés. Rendészettudományi Doktori Iskola, 2023. 34.o.

képzések létszáma sem éri el a 25-30 főt, illetve az oktatást nem igazítja iskolai tanmenethez. Ő a pisztoly alapszintű kezelésének megtanítására hat alkalmat szán. Ezt követi a több modulból álló középfaladó képzés, melyben már előkerül az említett fegyvervédelmi technika.¹⁷ Ez azt jelenti, hogy az ő oktatói stílusában már a 14. alkalommal eljutnak oda a növendékek, hogy behúzott könyökkel adjanak le lövéseket. Ezt olyan elemek előzik meg, mint a lámpahasználat, vagy a fegyverrel való mozgás, ami nem előfeltétele ennek a technikának, tehát már akár a 8. vagy 10. alkalommal is sor kerülhet ennek az oktatására. Ebből arra következtetek, hogy a rendőr iskolákban – figyelembe véve az előzőekben megállapított intézkedéstaktika óraszámokat – már fél év után el lehet jutni a fegyvervédelmi technika gyakoroltatásához. Véleményem szerint a rendőrök biztonsága és a fegyverük védelme érdekében érdemes lenne átgondolni azt, hogy a két kézzel és nyújtott könyökkel történő fegyverfogás rövidebb ideig történő oktatása után hamarabb át lehetne térni a behúzott fegyverrel történő fegyverhasználat oktatására, így ez a képesség hamarabb ki tudna fejlődni és jobban el tudna mélyülni.

Az interjúban is megkérdeztem Szikszai úr véleményét a fent említett technika oktatásáról. Elmondta, hogy test mellé behúzott fegyverrel három méteren belül még egy rutinos lövőnek is komoly feladat eltalálni valakit, ezért ő mindig javasolja, hogy a lövés pillanatában legyen kitalva a fegyver. Ő valóban oktatja ezt a technikát, de az élesben való alkalmazását csak azoknak engedné, akik rendszeresen járnak edzésekre. Akik csak hivatalos órákra járnak – mint a rendőrök – azoknak nem.

7. Lámpakezelési technikák gyakorlása

A közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök a munkájuk felét éjszakai körülmények között töltik. Előfordulhat az is, hogy nappal egy sötét helyiségben kell intézkedniük. A lámpa nélkülözhetetlen eszköz a munkájukhoz. A fegyver kezelésekor a rendőr többnyire mindkét kezét használja, hiszen szüksége van rá akár a fegyver tűzkészé tételekor, akár a helyes fegyverfogás kialakításához, vagy tárcseréhez. Ebből adódik, hogy ha a rendőr a lőfegyver mellett még egy zseblámpát is a kezében akar tartani, ahhoz a megfelelő mozdulatokat be kell gyakorolnia. A 18/2008 ORFK utasítás mellékletének 9.5/1) pontja¹⁸ tartalmaz is lámpakezelési technikákat. Megfigyeléseim szerint a rendőr hallgatók lökiképzésében a lámpahasználat egyáltalán nem kap figyelmet, valamint 18 éves hivatásos pályafutásom alatt egyetlen egyszer sem részesültem sehol olyan képzésben, amely kitért volna a lámpahasználatra.

Jelzem, hogy a lámpahasználatról szóló képzésnek nem abban látom a lényegét, hogy a hallgatók, vagy rendőrök sötétben löjjenek. Elsősorban annak gyakorlására helyezném a hangsúlyt, hogy a fegyver mellett megtanuljanak kezükbe fogni és kezelni egy másik eszközt is anélkül, hogy a lőfegyverkezelési képességük eközben csorbát szenvedne. Ehhez nincs is szükség minőségi elemlámpák beszerzésére. Megfelelne bármilyen hasonló formájú (henger alakú) tárgy, például egy vastag filctoll vagy fadarab, és a lökiképzések alkalmával néha elhangozna az az utasítás, hogy fogjanak a kezükbe lámpát és úgy hajtsák végre a gyakorlatokat. A gyakorlás elmaradásának nem lehet oka az elemlámpák hiánya. Az iskoláknak javasolt lenne a tanmenet részévé tenni a fegyverhasználat közbeni lámpahasználat gyakoroltatását. Továbbá az intézkedéstaktikai továbbképzéseken, és éves

¹⁷ Szikszai Tamás: Lövésziskola. Lökiképzési és lövészeti útmutató. Gabbiano Print Kft., 2021., 152.o.

¹⁸ 18/2008 ORFK utasítás a rendőri intézkedés gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról.

lövészetek alkalmával újra fel kellene eleveníteni az állomány ezen ismereteit. Szikszai úr egyetértett velem abban, hogy valóban nem valósul meg kellőképpen a lámpahasználat folyamatos gyakorlása, pedig szükség lenne rá, hogy növeljük a túlélési esélyüket.

8. Az élet kioltására irányuló lögyakorlatok

Vannak bizonyos lögyakorlatok, melyeket külföldi mintára gyakoroltatnak a lökiképzők, más országok kiképzéséből építették be a hazai képzésbe. Ilyen például az „*el presiden*” vagy a „*mozambik drill*” nevű lögyakorlatok. Előbbinél fordulás után kell három célt leküzdeni a lehető legrövidebb időn belül, minden célba négy találatot juttatva dupla lövések leadásával, közben pedig tárcserével. Utóbbinál három gyors egymást követő lövésekből kell leküzdeni egy célt, melyből kettő mellkasra, egy pedig fejre irányul. Egyértelműen megállapítható, hogy ezek a lögyakorlatok az élet kioltására irányulnak, és erre trenírozzák a rendőröket is.

A magyar jogszabályok szerint a rendőrnek lehetőleg kerülnie kell az élet kioltását, nem pedig törekedni rá. Ha ilyen és ehhez hasonló lögyakorlatokat végeztetünk a rendőrökkel, féltő, hogy elegendő gyakorlás után - a fentebb leírt mozgástani vizsgálatok szerint - automatizmussá válhatnak a mozdulatok, esetleg egyesek félreérthetik, és azt gondolhatják, ezeket azért gyakorolták, hogy éles helyzetben is alkalmazzák. Annak, aki komolyabban foglalkozik a lökészsége fejlesztésével, természetesen ajánlott minél változatosabb és érdekesebb feladatokat gyakorolnia, de az iskolában tanulók és a löfegyverekkel csak alapszinten foglalkozó rendőrök képzésénél véleményem szerint ez nem szerencsés. A magyar lökiképzés kellően magas szinten tart ahhoz, hogy a magyarok a saját jogszabályaikhoz igazodó saját lögyakorlatokat vagy lövés-kombinációkat találjanak ki, melyek alkalmasak akár a céláthelyezés, akár más egyéb löfegyverkezelési képességek fejlesztésére.

9. Etikai kérdések a lökiképzésben

A fenti lögyakorlatokat - a szakszerűtlenségen kívül - etikátlannak is tartom, mert sejteni lehet mögötte valami harcra irányuló vágyat, melynek során előszeretettel oltjuk ki más emberek életét. 1995-ben Frankfurtban tartottak tudományos tanácskozást, melynek során összegyűjtöttek tíz vezérelvet, ami az európai rendőrökkel szemben támasztott morális követelményeket foglalja össze. Köztük szerepel az is, hogy a továbbiakban nem tartható fenn az a rendőri hivatáshoz tartozó hősmítosz, amely nem közszolgálatnak, hanem harci küldetésnek tekinti a rendőri tevékenységet¹⁹, márpedig megfigyelhető, hogy a lökiképzők jelentős része éppen azért vonzódik a fegyverekhez és azok használatához, mert rendelkezik az említett harci kedvvel. A rendőrségnek egyre inkább távolodnia kell a militarizáltságtól, melyet az ilyen jellegű lögyakorlatok és az ezek gyakoroltatását preferáló oktatók akadályozzák.

Az etika témakörén belül említést kell tennem még egy dologról, melyről a *Lövésziskola* című könyvben olvashatunk. A szerző úgy fogalmaz: „*egy fegyveres Rossz Embert csak egy fegyveres Jó Ember tud megállítani...*”²⁰ A Rossz Ember - Jó Ember kifejezést más lökiképzőktől is hallottam már, és véleményem szerint ezekkel a szavakkal

¹⁹ Finszter Géza: *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. 180.o.

²⁰ Szikszai Tamás i.m. 24.o.

oktatni a fegyverkezelést igen káros lehet a fiatal hallgatók gondolkodására nézve. Nem általánosíthatunk oly módon, hogy az emberek vagy jók, vagy rosszak, és ha rosszak, akkor el lehet venni az életüket. Nem állíthatjuk azt, hogy minden olyan személy, aki bűncselekményt követ el, vagy fegyver van nála, az Rossz Ember. Az emberek jelentős része nem rossz, csupán néha rosszul cselekszik amiatt, hogy elkeseredett, hirtelen haragú, túl büszke, esetleg gyenge idegzetű. Emiatt elvenni az életét, és a rendőrt a Jó Embernek beállítani rendkívül egyszerű ugyan, de közel sem etikus. Természetesen végszükség esetén használni kell a lőfegyvert, de legtöbbször ez elkerülhető, ha a rendőr rendelkezik a megfelelő kommunikációs és önismereti képességekkel. Amennyiben ehhez a jó ember – rossz ember gondolkodásmódhoz még párosul a fent már említett harci kedv is, az könnyebben mozdíthatja el a rendőrt olyan irányba, ahol egyre magabiztosabban és felelőtlenül veszi el más emberek életét.

Tapasztaltam, hogy a rendőr hallgatók az iskolában bizonyos intézkedési szituációk gyakorlása közben előszeretettel használják lőfegyverüket, ha a jogszabály engedélyt ad rá (gyakran még akkor is, ha nem ad engedélyt), és nem mérlegelik, hogy a lőfegyverhasználat elkerülhető lett volna bármilyen más eszközzel, vagy sem. Ha a jogszabály engedélyt ad rá, akkor ők nyugodt szívvel húzzák meg a ravaszt, hiszen ők a Jó Emberek, és akivel szemben fennáll a lőfegyverhasználat, az a Rossz Ember. Eszükbe sem jut, hogy a jogszabály engedélyének ellenére el lehet kerülni az élet kioltását. Megjegyzem, ehhez szükség van bizonyos szintű önismeretre és kommunikációs képességre is. A Jó Ember – Rossz Ember kifejezést véleményem szerint távol kell tartani az iskoláktól. Hogy azokon kívül a lökiképzők mit oktatnak, az már a lelkiismeretükre van bízva. Ehhez a témához igen szorosan kapcsolható az oktatók és rendőrök önismerete, illetve tudatossági szintje. Aki csupán ebbe a két csoportba (jó és rossz) sorolja az embereket, annak érdemes lehet több időt fordítani az önismerete vizsgálatára.

10. A fedezékhasználat elsajátítása

A fedezékhasználat a lökiképzés szerves része. A lőtereken jellemzően osb lapokból, vagy fa deszkákból készült paravánokat használnak a kiképzők a fedezék mögül történő lövések gyakorlására. A hallgatók elméletben tanulnak arról is, hogy mi a különbség fedezék és rejtékhely között. Ez fontos kérdés, hiszen az életük múlhat rajta, ha a kettőt összekeverik. Pár évvel ezelőtt a Nemzeti Közszolgálati Egyetem egyik helyiségében a végzős hallgatók egy csoportját megkérdeztem, hogy ott és akkor szerintük mi az, ami megfelelő fedezéket nyújtana számukra. Kiderült, hogy nem rendelkeznek használható tudással arra vonatkozóan, hogy egy átlagos pisztolyból kilőtt lövedék milyen anyagokon képes könnyen áthatolni és milyen anyagokon nem. Az épületben nem tudtak különbséget tenni gipszkartonfal, téglafal és betonfal között. Nem tudták megmondani, hogy a helyiségben található szekrényajtó vagy az asztal alkalmas-e fedezéknek. Szikszai úr egyetértett velem abban, hogy a rendőröknek szükségük van arra vonatkozó használható tudásra, hogy mi az, ami mögé elbújva túlélhetnek egy támadást. Az ő meglátása szerint eddig erre azért nem helyeződött nagyobb hangsúly, mert az éves lövészetek rövid időtartamába nem fér bele ennek az oktatása, az egyes iskolákban pedig más egyéb felesleges tantárgyak veszik el a képzéstől az időt.

Véleményem szerint ennek a képességbeli hiányosságnak a pótlása igen könnyedén kivitelezhető, és nem igényel sem idő, sem pénz ráfordítást. Érdemes lenne az iskolákban a szárazgyakorlásokat – ha nem is a foglalkozás teljes időtartamára, csak rövid időre - lőtérén

kívüli helyiségekbe (udvarra, folyosókra, parkolóba, erdőbe) áthelyezni, és konkrét példákon keresztül illusztrálva megtanítani részükre, hogy mely tereptárgyak nyújthatnak nekik valódi fedezéket, és melyek nem. Érdemes lenne továbbá váratlan helyeken és időpontokban (intézkedéstaktika órák különböző helyiségeiben, szünetekben, eligazításon, továbbképzéseken) azt a feladatot adni nekik, hogy gyorsan találjanak fedezéket maguknak.

11. A lőfegyver használati jog felismerése a gyakorlatban

A rendőrségről szóló törvény tíz pontban foglalja össze, hogy mely esetekben használhat a magyar rendőr lőfegyvert.²¹ A pontok között akad olyan, amelyek leginkább csak a rendőrség speciális szervezeti egységeit érintik. Egy utcai rendőr ritkán találkozhat például jármű hatalomba kerítésével vagy robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekménnyel. Ugyanakkor nap mint nap találkozhat élet elleni közvetlen fenyegetéssel vagy támadással. Felmerül a kérdés, hogy mit jelent a közvetlen fenyegetés, a közvetlen támadás, illetve honnan lehet tudni, hogy élet ellen irányul. Ezeket a kérdéseket egészen biztosan minden iskolában átbeszélik az oktatók a rendőr hallgatókkal, de vajon ettől még tudják a gyakorlatban alkalmazni? Az ilyen és ehhez hasonló szituációkat át kell ültetni gyakorlatba, mert csak így lehet a rendőröket a megfelelő döntések meghozatalára kondicionálni. Minden rendőr más-más képességekkel rendelkezik a gyorsaság, az erő, a közelharc tudás, tapasztalat vagy akár a lélektani felkészültség terén. Ez azt jelenti, hogy ugyanabban a szituációban két különböző képességű rendőr különböző módon fog reagálni. A jogszabály előírja ugyan, hogy mikor használhatnak lőfegyvert, de adott szituációban előfordulhat, hogy az egyik rendőrnek tényleg szükséges használnia, a másik viszont egyéb képességeivel helyettesíteni tudja azt és eltekinthet tőle.

Érdemes lenne intézkedéstaktika, illetve lökiképzés foglalkozásokon néhány lőfegyverhasználati pontot gyakorlati szituációkba átültetni, elsősorban azokat a pontokat, amikkel egy utcai járőr rendszeresen találkozhat. Ezek véleményem szerint az Rtv. 54. § (1) a), b), e), i) és k) pontjai:

- „... az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására,
- a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására,
- lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására,
- azzal szemben, aki a nála lévő fegyver vagy élet kioltására alkalmas eszköz letételére irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, és magatartása a fegyver vagy más az élet kioltására alkalmas eszköz ember elleni közvetlen felhasználására utal,
- a saját élete, testi épsége, személyi szabadsága ellen intézett támadás elhárítására.”

Ezeket a pontokat demonstráló változatos szituációkat érdemes lenne minden egyes hallgatóval rendszeresen gyakoroltatni, átbeszélni és az egyéni képességeikhez igazítani. A gyakorlat után tudatosítani kell a hallgatókban, hogy most éppen melyik jogszabály melyik pontja alapján jártak el, így válik majd az intézkedésük és a lőfegyverhasználatuk egyre magabiztosabbá és tudatosabbá. Fenti gyakorlat véleményem szerint hatékonyan növeli a

²¹ 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről, 54.§ (1)

hallgatók és rendőrök önismeretét is, hiszen felfedezik saját képességeiket és megtanulnak ennek megfelelően cselekedni.

12. A pedagógia hiánya a lökiképzésben

Ahogy azt egy korábbi dolgozatomban megfogalmaztam²², elméletem szerint a rendőr iskolákban történő intézkedéstaktika oktatáshoz, illetve a továbbképzéseken történő oktatáshoz jóval kevesebb szakmai tapasztalat és jóval több pedagógiai képesség szükséges, mint amennyivel jelenleg az oktatók és kiképzők rendelkeznek.

Ugyanez az álláspontom a lökiképzésre vonatkozóan is. Szakmai tapasztalat alatt ebben az esetben a lőfegyverek ismeretét és kezelésének szintjét értem. A lökiképzők átlag feletti fegyverkezelési képességekkel rendelkeznek, ám nem attól lesz valaki jobb lökiképző, hogy még többet gyakorol a fegyverrel, vagy megismer olyan fegyvereket is, amelyek nincsenek rendszeresítve a rendőrségen. Ezekről maximum jobb lövő lesz, vagy szélesebb körben tájékozott. Hibás nézőpontnak vélem azt, hogy egy lökiképzőnek folyamatosan fejlesztenie kell a lökészségét, mert különben a hallgatók, vagy a fiatal rendőrök kinevetik őt. Ez csupán a kiképző saját igénye, szenvedélye vagy egyéni érdekei miatt fontos. A lökiképzőnek a munkaidejében nem az a feladata, hogy ezt a képességét még tovább fejlessze, hanem hogy a meglévő képességeit megtanulja hiánytalanul átadni a hallgatóknak, illetve az állományoknak.

Ha a lökiképzők óriási tudását egy hordó vízhez hasonlítjuk, nekik abból csak néhány pohárnyi vizet kell átadniuk a hallgatóknak és fiatal rendőröknek, hiszen csak a fegyverkezelés alapjaira kell megtanítani őket, nem mesterlövészeket vagy lőbajnokokat kell faragni belőlük. Téves gondolat, hogy ezt a hordó vizet még tovább kell duzzasztani - mert az átadni való információ akkor is csak néhány pohárnyi víz marad – hanem az a feladatuk, hogy ezt a néhány pohár vizet megtanulják úgy átadni, hogy mindenkihez maradéktalanul eljusson, és senki ne szenvedjen egy csepp hiányt sem belőle. Dicséretes, ha egy lökiképző szabadidejében sok időt tölt a lőtéren, versenyekre készül fel, és egyéb módon fejleszti magát, de a munkájához, vagyis az oktatáshoz elsősorban a pedagógiai képességek fejlesztésére lenne szükség.

13. A pedagógia és az oktatás-módszertan megkülönböztetése

Simonyi Ottó ezredes úrral készített interjúból²³ megtudhatjuk, hogy az ő aktív közreműködésével 2000-től beindultak a rendőrségen a lökiképzői és intézkedéstaktikai szaktanfolyamok, és megkezdődött az instruktorok képzése. Ezekre egyre nagyobb volt az érdeklődés, ezért 2004-től már felvételi vizsgát kellett tennie annak, aki be akart kerülni egy lökiképzői szaktanfolyamra. A tanfolyamokon eleinte a résztvevők tudásának és képességeinek fejlesztése állt a fókuszban, később azonban egyre nagyobb hangsúlyt kapott az oktatás-módszertan is.

Fontosnak tartom tisztázni a különbséget az oktatás-módszertani ismeretek és a pedagógiai képességek között. Minden megtanítandó dologhoz tartoznak oktatás-módszertani ismeretek, legyen az a bukfencezés, a gátfutás vagy a fegyverkezelés. Utóbbi esetében ez annyit tesz, hogy a kiképzők tudják, milyen módszerrel kell megtanítani

²² Mátés Gábor: Elmélet az intézkedéstaktika oktatás és továbbképzés hatékonyságáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XXIV. Pécs, 2022. 159.o.

²³ Budapesti Zsaruk Podcast – Mesterlövész. 2022.07.07., 22 min. 30 sec. – 27 min. 40 sec.

valakinek például a fegyver helyes elsütését, vagy hogyan kell kijavítani találati hibákat. Ezekre feltétlenül szükség van, de önmagában nem elegendők. A lőfegyver kezelésével kapcsolatos információk halmaza az elmúlt években hatalmasra duzzadt. Szükség van az információk szelektálására, rendszerezésére, prioritások felállítására. A tananyagot fel kell tudni osztani meghatározott időtartamokra (tíz hónapra/egy évre/két évre/négy évre). Tudni kell nagy létszámú csoportoknak (szakaszok/évfolyamok/az állomány egy része) úgy átadni, hogy a csoport minden tagjához eljussanak a szükséges információk. Mindez nem kivitelezhető eredményesen a pedagógia ismerete nélkül. A differenciálási képesség, a tanmenet és óravázlat megírásának, valamint a foglalkozások egymásra építésének képessége, az időbeosztás képessége, a többféle megközelítés elvének ismerete és egyéb pedagógiai módszerek ismerete nélkül – nem beszélve a megfelelő mértékű önismeretre törekvésről – az intézkedéstaktika és azon belül a lökiképzés oktatás hatékonysága jelentős csorbát fog szenvedni. A lökiképzők kiválóan kezelnek 5-6 fős csoportokat, ám 20-30 fős csoportokkal és meghatározott óraszámmal szemben már kevés az az oktatás-módszertani ismeret, amivel ők rendelkeznek.

14. Záró gondolatok

Sziksza Tamással készített interjúból megtudtam, hogy ő a magyar rendőrök lőfegyverkezelési képességeire egytől tizig terjedő skálán egy pontot adna, amit azzal indokolt, hogy nincs megfelelő képzés, elegendő gyakorlás és ehhez szükséges számú lőszer. Az évi 28 lőszer, amit a magyar rendőrök ellőnek, meg sem közelíti az elégséges szintet. Rákérdeztem, milyenek ítéli a magyar lökiképzés hatékonyságát, amire úgy válaszolt, hogy vannak oktatni tudó jó szakemberek, de az időhiány, pénzhiány és a vezetés akarathiánya miatt nem tudják az oktatást a megfelelő színvonalra eljuttatni. Sziksza úr nem tett említést az oktatók pedagógiai képességeiről, csupán az oktatókon kívül álló tényezőket sorolt fel, amelyek befolyásolják az oktatás színvonalát.

Az oktatók pedagógiai képességeinek fejlesztésével a lökiképzés hatékonysága is nagymértékben növelhető lenne. Fontosnak tartom, hogy a lökiképzői társadalom, és ugyanúgy az intézkedéstaktika oktatók és instruktorok csoportja is nyitott legyen más tudományterületek – főleg a pedagógia - tudásának, és az övékétől esetlegesen eltérő vélemények befogadására. Első lépésként a különböző álláspontokat képviselők közötti folyamatos és asszertív kommunikációt lenne érdemes szokássá tenni, amely megfigyelésem szerint évtizedek óta komoly akadályokba ütközik. A nyitott kommunikáció létrejötte megindítana egyfajta kapcsolatteremtést az eddig különböző területeken dolgozó és gondolkodó szakemberek között, amely egyre hatékonyabb és ismeretgazdagabb munkát eredményezne.

Az egyes menedzsmenttechnikák egyre nagyobb szerepet kapnak a rendőrség működésében, melyek ajánlásai között szerepel a kollektív tudás kiaknázása és a szervezet megújulásra való készsége is.²⁴ Rendkívül hasznosnak tartanám, ha valamennyi rendészeti tantárgy, vagy olyan terület, ahol tudás átadása történik, teret engedne a pedagógia tudományának, hiszen enélkül mindig csorbát fog szenvedni az oktatás. A lökiképzők, a jogászok, a kriminológusok, vagy más szakmaspecifikus tantárgyak oktatói csak gazdagodnának a pedagógiai ismeretek elsajátításával, sőt elmondható, hogy enélkül mindig szegényebb marad az oktatói eszköztárunk.

²⁴ Finszter Géza: Rendészettan. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. 173.o.